

A BEVERIDGE-TERV.

I.

A társadalmi biztosítás történelmében a Beveridge-terv úgy jelent meg, mint a beteljesedés ígérete. A terv azt mondja, hogy a mai angol jövedelmi viszonyok között a nyomor többé nem okolható meg. Angol puhatoló közadat (reprezentatív statisztika) szerint az ipari jellegű városokban kilenc család közül csak egy olyan akadt, amely a kívánatos életszinten alul élt s Angliában ugyancsak a terv számításai szerint már a munkásosztály jövedelmeinek kiegyenlítése is elegendő lenne e minden kilencedik család megfelelő életszintje megteremtéséhez. Tisztán csak elhatározásnak és szervezésnek a kérdése tehát, mondja Beveridge, ha az angol népet kiemelik az életnek mindenmű bizonytalanságából, ha gondolnak a házasságkötés megkönnyítésére, a gyermeknevelés terheinek átvállalására, az egész életen át mindenkinek betegség és baleset, vagy munkahiány folytán beálló keresethiányra, rokkantságára, öregségére s ha meghal, temetésének költségére. A terv szelleme az, hogy kivétel nélkül mindenkinek s az élet minden eshetőségére jogos igényévé teszi a társadalmi közösség kellő mértékű támogatását. A terv jelentőségét tehát teljessége adja meg, komolyságát pedig az, hogy az angoloktól származik, akik ugyan nem szervezők abban az értelemben mint a németek, de alkotók és amellet kétségtelenül majdnem minden más nemzet fölé emelkedő általános jövedelmi és vagyoni viszonyaik feltétlen szavatosságot jelentenek a terv megalapozottsága mellett.

Amidőn a tervről a legelső hírek megérkeztek, körülbelül az egész kontinens számára úgy hatottak, mintha íme, végül Anglia is felfedezte volna a szociális felelősség kérdését. De ez csak a tájékozatlanság önhittsége volt. Angliában a társadalmi biztosításnak nagyon régi előzményei vannak, és a társadalmi gon-

dozás igen magas fokra emelkedett, de a megoldás egészen elütő jellegű bármely kontinentális államétól. Mi a német nyomokon jártunk, ez pedig azt jelenti, hogy a társadalmi biztosítás ügye a szakszervezeti mozgalomból fejlődött ki mai alakjára s nem azokból a régi törvényhozási és helyhatósági jellegű szabályozásokból, amelyek a kolduskérdést nálunk is rendezni igyekeztek. A kolduskérdés Mária Terézia alatt kezdte először foglalkoztatni törvényhozásunkat; II. József alatt a koldusok gondozása erősödött, aztán a kísérletek helyi jellegűekké változtak, amilyenek régebben is voltak és semmiféle szerves rendszer vagy megoldási kísérlet nem fejlődött ki belőlük. Nagyjában így volt ez másutt is, Anglia kivételével. A kontinens szegényügye a szakszervezeti mozgalom és az osztályharc eredményeként jutott el első nagy megoldási alakjáig és ez rajta is hagyta bélyegét a rendszeren. Angliában ellenben 1601 óta megszakítatlan vonalban haladt a szegényügy rendezése és ott ez lett a mai rendszer alapja, mégpedig olyan jellegzetes módon, hogy ezen maga a Beveridge-terv sem változtat lényegesen, pedig ennek a tervnek létrejöttét és szerkezetét láthatóan igen nagy mértékben befolyásolta a német és az orosz példa, vagyis a kontinens két nagy, egymással rokon megoldási kísérlete. (Egymással rokon annyiban, hogyha a német megoldás a marxista szociáldemokrata szakszervezetek harcainak eredményeként a polgársággal, a még mindig erejének birtokában levő vállalkozóelemmel folytatott küzdelmei során, vagyis a polgársággal paritásos alapon alakult ki, akkor az orosz megoldás meg a polgárság legázolása után, ellenfél nélkül és Oroszországban jóformán történelmi előzmények nélkül valósította meg azt, amit legjobb hite szerint marxista, történelmi materialista és proletárdiktatórikus alapon társadalmi eszménynek tekintett.) A kétféle megoldás között a különbség lényege az, hogy a polgársággal szemben politikai hatalomra fokozatosan szert tevő munkásság számára a harcoló munkás az érték, a dolgozót kell tehát védeni; a dolgozó egészsége a legelső anyagi érdek is egyben, itt tehát a hangsúly az egészségápoláson van. Ez pedig megfelel a vállalat érdekeinek is, mert számára is épen a dolgozó munkás az érték: hiába ez adja meg egyúttal a szakszervezet harci erejét is, egyúttal a vállalat ereje is belé horgonyozódik valami módon és azt, amibe a munkás egészsége kerül, az árak

útján át is lehet hárítani a megrendelőre, a fogyasztóra. Annál inkább, mert a fogyasztóknak mind nagyobb hányadát teszi épen ez az egészségében védett és munkaerejében támogatott ipari munkástömeg.

Ebből a felfogásból a munkásharcok belső logikája szerint fejlődnek ki a munkásvédelem következő szakaszai vagy ágazatai is. Az ipari balesettel kapcsolatos kártalanítás igen gyors ütemben, mert a munkája közben szerencsétlenül járó dolgozó ügyét olyan gyorsan el kell intézni, hogy ezt a nagyon is hatásos eszközt ne lehessen a vállalattal szemben sokáig használni. Az öregkori nyugdíj már külön probléma: mindkét küzdőfél szempontjából járulékos jellegű; valamit kell adni, de elég annyi is, hogy látszatnak elég legyen. Mindenesetre nagyon érdekes, hogy az öregkori nyugdíj általánossá tétele akkor került sorra, amikor a munkásfél harci-ereje már gyengült: úgy jelentkezett ez a részlet, mint amit a polgárság, a vállalat saját törvényhozása által, tehát a maga ereje tudatában önkényt ad. Csakugyan ez az első ágazat az egész kontinentális társadalombiztosítási rendszerben, amit valóban társadalmi biztosítási elemnek tekinthetünk az addigi tiszta munkásbiztosítási jelleggel szemben. De ez is csak annyiban, hogy, aki már nem dolgozik, az nem munkás többé: nyugdíja birtokában akár polgár is lehet belőle, feltéve, hogy a nyugdíj elég nagy.

Angliában a fejlődés üteme és rendje más volt. Itt, ahol most, néhány évvel ezelőtt kiszámították, hogy a nemzeti vagyon 40%-a 50.000 vagyonos ember kezén van, ahol tehát a társadalmi fejlődés nem állotta útját a vagyoni és jövedelmi szélsőségek kialakulásának, a szegényügy háromszáz esztendő óta a polgárság következetes védekezése volt a szegények ellen. Az angol polgári — és vallásos — felfogás egyszerűen azért igyekezett megoldani a szegényügyet, mert aki szegény, az abban a veszedelemben forog, hogy végül vagy koldul, vagy lop; Angliában kezdettől fogva éppen a szegények gondozásán és az öregkori nyugdíjon volt a hangsúly. Az öregek oltalmán azért, mert öregkorára lett aztán igazán szegény az, aki egészen öregkoráig munkaerejének segítségével valami módon mégis át tudta harcolni magát az ínség arcvonalain. Ha Angliában az ipari középpontokban csak minden kilencedik család van ínség-

beli — s Angliában az őstermelés arányszáma a foglalkozások között mindössze 6%, tehát az őstermelők szegénysége nem is tehet komolyan számot, — a 70 esztendőnél öregebbek között minden harmadik közsegélyre szorult. S mivel ez a polgárság védekezése, vagy igazi protestáns megalkuvása, kiegyezése volt a szegénységgel, természetes az is, hogy náluk a szegényügy rendezése elsősorban a helyi hatóságok gondja. Az állami és a helyi szervezet egybekapcsolódása Angliában egyébként is egészen más jellegű, mint a kontinensen; a kétféle szervezet ott sokkalta jobban elmosódó határokon találkozik egymással és ahol határvonalat látunk, gyakorta az is egészen másutt van, mint ahol a kontinenshez szokott szemünkkel váránk.

A szegényügynek ehhez az ősi ágához itt sokkalta korábban kapcsolódott a munkanélküliek segélyezése, mint a kontinens államaiban; az angol felfogás a szegénység okait, mint Beveridge saját puhatóló adatgyűjtései alapján megállapítja, két ponton találja meg. Az ínség oka, mondja, nagyobb részben a sok gyermek vagy a kereset elvesztése. A sok gyermek ellen a polgárság a gyermekáldás korlátozásának példájával, a munkanélküliek ellen a mi fogalmaink szerint bőséges segélyezéssel védekezett. Angliában a születések száma már régóta nagyon alacsony és színvonala már az első világháború előtt körülbelül a francia szinten állott, amit azonban mi innen a távolból nem figyeltünk meg és amivel nem is foglalkoztunk. Így ha Angliában az első világháború előtt mégis volt némi természetes szaporodás, — bár nagyon kevés —, az csak azért volt, mert a megszülető csecsemőre jobban tudtak vigyázni és a felnőtteket jobban gondozták, mint a franciák. Vagyis a halandóság kisebb volt náluk, mint ott.

Az angol társadalombiztosítás tehát sokkalta jobban megérdemli a *társadalmi* elnevezést, mint a kontinentális, biztosítási jellege pedig nem annyira szembeötlő, a *segély jelleg* sokkalta jobban uralkodik rajta, mint itt. Nagyon jellemzi az angol felfogást, hogy például egy mai szerző, Barker — és bizonyára nem az ő találmánya ez — a társadalmi költségek közé odasorolja a közoktatásügyi kiadásokat is. De csak az államiakat, amikor pedig utal arra, hogy a közép fokú, sőt az elemi iskolai

oktatás jelentékeny részét magán«vállalatok» látják el s hogy egyetem meg éppen nincs állami jellegű Angliában.

Mindebből az következik, hogy, bár egyfelől az angol társadalmi biztosítás megalapozása korábban kezdődött, csak később ért el erőteljesebb fejlődési szakaszt, mint a Csatornán innen és hogy ott ma is az az ágazat gyenge, ami itt erős: az egészségápolás. Maga Beveridge is elismeri, hogy általában a társadalmi biztosítás terén Anglia majdnem minden más államot megelőz, az egészségápolás ellenben náluk gyenge. Századunk elején, 1901-ben Angliában maga a szegényügy és mindaz, amit a társadalmi biztonság fogalma alá lehet vonni, összesen 360 millió¹ shillinget vett igénybe az állam és a helyi hatóságok jövedelmeiből, valamint a biztosítottak járulékaiból, 1921-ben ezek összege meghaladt 4000 millió shillinget, 1937-ben 6500 millió körül járt az összeg s ahogy Beveridge számítja, 1945-ben az eddig életbeléptetett háborús javítások után 8640 millió shillingre menne fel. De 1921-ben is, és 1937-ben is csak egészen kicsiny rész ment ebből az egészségügyre, s első helyen mindig az Öregek, özvegyek és árvák nyugdíja állott, — ezeknek az utóbbiaknak természetesen nem nyugdíja, hanem neveltetési járadéka. A balesetbiztosítást 1897-ben alkották meg; a mai értelemben vett munkásbiztosításnak ez volt az első intézménye Angliában. A biztosítás kezdetben nem volt általános, a törvény hatályát csak 1900-ban terjesztették ki az östermelés munkásaira, majd 1906-ban minden alkalmazottra, kivéve azonban a nem kézi munkások közül a nagyobb jövedelműeket. Ez a jövedelmi határ kezdetben évi 5000 sh. volt, 1923 óta 7000 és 1942 januárja óta évi 8400 sh. A balesetbiztosítás terhe teljesen a munkaadókra hárult, sem az állam, sem a munkás nem volt köteles ahhoz hozzájárulni.

A régi szegényügy, amikor még tisztán a helyi hatóságok megítélésétől függött, hogy ki kap nyugdíjat, és ki mennyit, 1908-ban lépett új szakaszába s akkor is azzal, hogy a *nyugdíj-ügyet* törvényesen rendezték. A múlt század végén már nagyon

¹ Shillingben idézzük az adatokat font sterling helyett, mert 1 sh. vásárlóereje szerint körülbelül megfelel 1 pengőnek vagy régebben: koronának. Így a magyar olvasónak az angol pénzösszegek is mindjárt valós és a mienkkel egybevethető méreteken tűnnek fel.

élenken foglalkoztak a nyugdíjkérdéssel, de 1895-ben az erre kiküldött bizottság még azzal fejezte be vizsgálódásait, hogy nem lát okot változtatásra. Az 1908. évi nyugdíjtörvény sem tért azonban át a biztosítási elvre, nem kívánt járulékfizetést és lényege az volt, hogy mindenkinek *jogot* adott heti 1—5 shillingnyi nyugdíjra, aki elérte 70-ik életévét és aki az illetékes hatósághoz fordult kérésével. 1909 tavaszán mintegy félmillió ilyen nyugdíjasa volt az államnak.

Egészen 1911-ig nem volt tehát Angliának olyan értelemben vett «társadalom»-biztosítása, mint amelyet mi ismerünk. Ebben az évben alkották meg a betegség ellen való kötelező biztosítást, most már járulékfizetéses alapon; az angol gondolkodásnak megfelelően pedig ehhez azonnal hozzákötötték a munkanélküliség ellen való biztosítást is. A törvény 1912 közepén lépett életbe, a biztosítottak számára betegség, rokkantság és anyaság esetére pénzbeli támogatást, valamint gyógykezelést adott. A törvény hatálya alá esett általában minden alkalmazott életének 16—70 éve között, kivéve, ha jövedelme meghaladta az évi 3200 sh-t. Később ezt a felső határt fokozatosan évi 8400 sh-re emelték fel. A törvény második fele a munkanélküliség ellen való biztosítás néhány nagyon idényjellegű iparágban kötelezővé *tette* és járulékfizetéshez kötötte. A törvény életbeléptekor ez a biztosítási ágazat 2,250.000 munkásra terjedt ki; 1916-ban újabb másfél millió munkást vontak be hatálya alá, 1920-ban átdolgozták, ekkor már 11 millió munkásra és alkalmazottra terjesztették ki. A tisztviselőket csak ekkor vonták hatálya alá 5000 sh. évi fizetési határig. A mezőgazdasági munkásság hasonló biztosítására 1936-ban külön törvényt hoztak. 1920 óta a társadalombiztosítás terén a brit törvényhozás legfőbb gondja a munkanélküliség ellen való küzdelem volt; a harmincas évek világgazdasági válsága ezt a gondot igazolta és fokozta is.

A nyugdíjbiztosítás terén az özvegyek, árvák és öregek 1925. évi nyugdíjtörvénye teremtette meg a biztosítási rendszert, amikor a járulékfizetés már kötelezővé lett. E törvény alapján azoknak, akik elérték 70. életévüket, heti 10 shillinget fizettek, ha már beletartozott a biztosítási keretbe; két év múlva a korhatárt 65 évre szállították le. Ehhez a nyugdíjhoz

nem kellett többé semmiféle szegénységi bizonyítvány. Az özvegyek ugyanannyit kaptak, mint a férfiak, ha férjük a biztosított keretbe tartozott. Az árvák segélye heti 7 sh. és 6 pence volt (1 sh = 12 pence). Ezt a törvényt azóta nem egy ízben módosították, állandóan terjesztve a törvény hatáskörét és javítva a járadékokat. 1937 óta önállóakra is kiterjesztették a törvényt, ha azoknak volt némi jövedelmük. Azok, akik nem tudtak járulékot fizetni, tovább is a régi és meg nem szüntetett szegényügyi gondozás alá tartoztak. 1920 óta a vakok nyugdíjazási korhatárát 50 évre, később 40 évre szállították le. Időközben javult az egészségügyi biztosítás szolgáltatásainak rendszere és annak köre is egyre terjedt.

A biztosítottak száma (ezrekben) 1914 óta Nagy-Britanniában.

Dec. 31-én	Munka-nélküliség	Egészség	Özvegyiség, árvaság, öregség
1914	2.500	13.689	—
1921	11.081	15.165	—
1926	11.774	16.375	17.089
1931	12.500	17.353	18.513
1936	14.580	18.081	19.651
1938	15.395	19.706	20.678

Az egészségügyi biztosítás nem terjed ki a 65. évnél idősebbekre.

Ezenkívül a veszélyes foglalkozási ágakban 1939-ben még mintegy 10 millió fontot fizettek ki baleseti segélyként. A betegség tartama alatt 1911-ben a férfiaknak heti 10 shillinget, a nőknek 7 és fél shillinget fizettek, a rokkantak heti járadéka férfiaknak és nőknek egyformán heti 5 sh. volt. Ezek a díjak azóta többször emelkedtek; 1932-ben a betegségi segély már heti 18 sh., a rokkantsági járadék heti 10 és fél sh. volt a férfiak számára. A nők járandóságai is megfelelően emelkedtek.

Az anyasági segély kezdetben 26 heti járulékfizetés után heti 30 sh. volt; a járulékfizetési kötelezettséget már 1918-ban 42 hétre emelték s a segélyt 1920-ban 40 sh-re. A járulékfizetéshez nem kötött nyugdíj eredeti összege legfeljebb heti 5 sh. volt, később 10 sh. 1925 óta az özvegyi nyugdíj heti 10 sh. A munkanélküliek segélye heti 7 sh-ről fokozatosan heti 20 sh-re nőtt, a nőké 18 sh-re és az első két gyermek is kap fejenként heti 4 sh-t.

A heti járulékteher ma a férfiakra nézve 11 pence (91-5 fillér), aminek a felét az alkalmazott fizeti, a másik felét a főnök.

1942 elején az állam körülbelül 140.000 munkanélkülit, valamint 800.000 beteget és rokkantat részesített pénzsegélyben; ugyanakkor 3-6 millió öreg, továbbá 440.000 olyan özvegy kapott nyugdíjat, aki 60. évét még nem érte el és férje jogán került nyugdíjba. A munkanélküliek száma már a háború miatt volt ilyen nagyon alacsony. A nyugdíjtörvények következtében a század eleje óta természetesen csökkent azoknak a száma, akik egyéb támogatásban részesültek. 1906-ban 332.000 ilyen segélyezettet tartottak nyilván, 1942-ben ezek száma már csak 180.000 volt.

Mindezek imponáló számok. A 44 milliós Nagy-Britanniában 15.4 millió dolgozót biztosítottak munkanélküliség esetére és húsz milliót betegség esetére, s ugyanakkor nyugdíjra is. 1939-ben a társadalmi biztosítás költségei 5.6 milliárd shillinget emésztettek fel s ebből 1060 milliót viseltek a munkások, 1096 milliót a vállalatok vagy főnökök. A kincstár viselte a kiadások fele részét, 2.7 milliárdot; a helyi hatóságok a biztosítási kereten kívül eső segélyezésekre 320 millió sh-t fordítottak, az intézmények vagyona 172 milliót hozott. A kiadásokból 4-6 milliárdot fizettek ki készpénzben a segélyezetteknek, az egészségügyi kezelés költségei 308 milliót emésztettek fel, az igazgatás költségeinek összege 378 millió shilling (6.5%). De mintegy 40 millióra becsülik azt az összeget, ami ezenfelül a segélyüggyel kapcsolatban még a helyi hatóságokat terheli és azok külön költségvetésében szerepel. Azonban 1939 óta a szolgáltatások összegeit és a járulékok kulcsát is lényegesen emelték, annyira, hogy csak a mai alapon 1945-ben, — amikorra Beveridge a saját terveire vonatkozó számításokat végrehajtotta, — a társadalomgondozási költségek összege 8-6 milliárd shillinget emészt majd fel.

Erről a pontról indul tehát a Beveridge-féle javaslat. Mindezek a költségadatok a shilling és pengő egyforma értékénél fogva számunkra is egészen érthetőekké válnak. Ha például a biztosított angol munkás és főnöke együtt heti 11 pennyt, vagyis nem egészen 1 pengőt fizetnek járulékként, ez lényegesen kevesebb a nálunk beszédett járulékoknál. S ha a munkanélküli heti 20 shillinget kap: az húsz pengőt jelent, amidőn az angliai

munkásság átlagos keresete a háború előtt heti 40—50 shilling (azaz pengő) volt, ma pedig 60—80 shilling, azaz pengő. A kereseti viszonyok tehát — vásárlóerőben — korántsem térnek el a miénktől olyan nagy mértékben, mint a biztosítási járulékok összege, amit a biztosított visel.

Az 1939. évben társadalmi célokra költött 280 millió font pedig vásárlóerő szerint 5.6 milliárd pengő s ha Anglia ötször olyan nagy volt 1939-ben, mint a trianoni Magyarország, akkor a mi lélekszámárányunkra átszámítva 1-i milliárd pengő lenne. Nálunk ezzel szemben 1939-ben a társadalombiztosítási szerveknek 133 millió pengős költségvetése állott: nem egészen egynolcad része annak, amit Anglia hasonló célokra fordított. De a különbség az, hogy az egészségügyre Anglia ebből az 5.6 milliárd sh.-ből összesen 880 milliót költött, az egésznek a hatodrészt. Nálunk több, mint a felerészt emésztette fel a betegségi ágazat: 76 milliót. A 880 millió sh. átszámítva a mi lélekszámunkra: 176 milliót tenne; az angol munkásbiztosításnak az az ága tehát, amelyet ott a leggyengébbnek ismíenek és tartanak, még mindig két és félszer annyi költséggel folyik ma is, illetve folyt a háború előtt, amikor még nem következtek be az azóta végrehajtott emelések, — mint nálunk. Ezt a különbséget jó részben odaírhatjuk a nemzeti jövedelem és az életszint különbségének számlájára, — de hogy ez a különbség fennáll, azt önmagunk előtt nem szabad elhallgatnunk.

Mindezt pedig sorra kellett vennünk, hogy megítélhessük, rüit hiányolt a brit társadalom biztosítására a Beveridge-féle bizottság, egyúttal pedig azért is szükséges volt ez, hogy a magunk méreteinek távlatát megadjuk az angol társadalom-építés munkájához.

A Beveridge-féle tervhez még egy előjáró megjegyzésre van szükség. Arra, hogy Beveridge csak az elnöke volt a bizottságnak s hogy a bizottságot a kormány küldte ki a kérdés tanulmányozására. Eszerint a tervezetnek Beveridge nem értelmi szerzője, csak névadója; neki kellett a felelősséget vállalni a tervezetért, mert a bizottság munkájának nagyobb részét állami hivatalnokok és állami intézmények végezték, akik angol szabályok szerint a parlament előtt nem játszhatnak önálló

szerepet. Vagyis Beveridge nem valami nagy társadalmi reformer, aki itt a saját maga elképzeléseinek adott volna formát, hanem nevével jegyzett egy munkaszakaszt, amely ebben a jelentésben alakot ölt, és így került az angol parlament elé.

II.

Egy fennálló rendszer hiányossága vagy abban van, hogy kereteit a valóságos szükséglethez mérten túlszűkre szabták, vagy abban, hogy szolgáltatásai nem megfelelőek. A Beveridge-féle terv mind a két irányban csak árnyalatnyi javításokat kíván a mai állapottal szemben. Igaz, hogy a biztosítottak számának itt javasolt kiterjesztése csak gyakorlatilag kicsiny, elvileg mégis jelentős, mert az új terv a biztosítás körébe bevont polgári állásra, nemre, korra és jövedelemre való tekintet nélkül mindenkit; igaz, hogy az újonnan bekapcsolandó rétegekre nem ad meg minden olyan kedvezményt, vagy szolgáltatást, amit az alkalmazottakra nézve elengedhetetlen társadalmi kötelezettségnek tart. Azonban ennek a kiterjesztésnek csak az érzelmi megokolását kapjuk meg a tervezetben, a statisztikai megalapozását már nem. Beveridge hivatkozik arra, hogy minden kilenc munkáscsalád közül egy a megfelelő életszínvonal alatt él, de azt sehol sem mondja, milyen lehet a megoszlás az önálló rétegek között. Miután pedig Angliában nincsenek alacsony életszintű agrár-tömegek, nagyon valószínű, hogy az önállóak soraiban az ínségesek száma jóval kisebb, mint a munkásságban, m^ort hiszen ha az önálló nem boldogul, még mindig megkísérelheti azt, hogy alkalmazásba menjen. Beveridge arra nézve sem sorol fel adatokat, hogy vájjon az önállóak egészségügyi ápolása megfelelő-e, vagy sem, viszont megelégedetten említi, hogy csak a század eleje óta is milyen rohamos mértékben javult e tekintetben a helyzet, — legalábbis a halandóság csökkenésének és az élettartam emelkedésének mértékével mérten, ami éppen elég megbízható mérték.

Mi a társadalomban csak olyan változásokat hajtunk végre — és még azokat sem — amelyeknek adatszerű megokolása több, mint teljes; nálunk tehát a közadat döntő, vagy legalább szeretnők, ha az lenne; ezért az adatgyűjtésnek az

az elhanyagoltsága, ami ezt a tervet jellemzi, azt mutatja, hogy Angliában» a változás érzelmi megokolása is elegendő lehet. A terv megokolása körülbelül ennyi: Angliában az ínség ma már olyan szűk kört sújt, és Anglia jövedelme és vagyona olyan nagy, hogy az ínséget leküzdheti. Beveridge nem vizsgálja végig a probléma másik oldalát, azt, hogyha az ínség köre már ilyen szűk, nem lehet-e számítani arra, hogy még ez a szűk kör is rohamosan fog majd tovább zsugorodni, sem azt, hogy vajjon nem elegendő-e hát, hogy csak az ínségekkel foglalkozzunk? Ellenkezően, mintha azt mondaná: miután ma már alig vannak közöttünk ínségesek, nyugodtan vállalhatjuk a társadalmi biztosítás kiterjesztett terheit, mert hiszen úgyis magunkra fogjuk ezeket költeni. Ez a gondolat lehet a magyarázata annak is, hogy nemcsak a juttatásokban, de a járulékokban sem talál szükségesnek semmiféle fokozatosságot a biztosított vagyoni vagy jövedelmi viszonyai szerint. Ellenkezően, abban találja egyik büszkeségét, hogy mindenki egyforma illetéket fog leróni, egyetlenegy biztosítási okmányon, egyetlenegy bélyeggel, ami igen nagy megtakarítást jelent majd az igazgatási költségek tekintetében, — ami természetesen így is van.

A biztosítottak számát a Beveridge-terv a mostani önállókkal növelné, valamint azokkal, akik munkabíró korban vannak, de nem dolgoznak. Elgondolása szerint ugyanis ezeket is biztosítani kell, és ezeknek is fizetniük kell a járulékokat, vagy azoknak, akik őket eltartják. Az, hogy a biztosításban most már minden önálló foglalkozású ember is résztvenne, nem gazdagítaná a biztosításnak a többi rétegekre vonatkozó részét. Beveridge az önállóakat a biztosításnak csak egyes nemeibe vonná be és pontosan csak annyi járulékot háritana reájuk, ami ezeknek a szolgáltatásoknak a biztosítási számítások szerint pontosan megfelel. Az önállóak biztosításából nem akar külön hozzájárulást gyűjteni a többi ágazatok számára és erre nem is lát okot, mert a többiek, az alkalmazottak úgyis hordozzák a maguk terheit, — megosztva azt a munkaadókkal és az állammal. Itt tehát nincs fedezetlen szükséglet.

Beveridge tervezetése közben az egész társadalmat szemléli és ezért a társadalom beosztását egészen előlről kezdi. Rendszere és a javasolt biztosítási szervezet egyes osztályai ezek:

- I. Alkalmazottak.
- II. Más keresők.
- III. Munkabíró korú feleségek.
- III. Azok a többi dolgozó korú egyének, akiknek nincs keresetük.
- V. Gyermek, a munkabíró kor alatt.
- VI. Öregek, a munkabíró koron túl.

Az osztályok így oszlanak meg lélekszám szerint és így részesülnek a juttatásokban (1939 júliusi lélekszám szerint):

Lásd a 259. oldalon levő táblázatot.

Ezek közül az osztályok közül a *más keresők* és a *más munkabírók* jelentenek új csoportot a biztosítás szempontjából, valamint a családtagok közül a «más keresők»-höz tartozók, azaz hitvesek és gyermekek. De az önállóak nem kapnak munkanélküliségi segélyt, betegség esetén pedig csak a 13. héttől kezdve részesülnek segélyben. Viszont ők, valamint az özvegyek, vagy azok a munkabírók, akik eddig nem dolgoztak, kérhetnek segélyt átképzés céljára, hogy vagy új foglalkozásban, vagy egyáltalában kereső pályán helyezkedhessenek el. Az elgondolás általában az, hogy például az özvegyek, ha még munkabíró korban vannak, csak egy időre kapnak özvegyi segélyt s megfelelő idő elteltével, kötelesek kiképzésre vagy átképzésre jelentkezni, hogy ők is kereshessenek.

A tervezet sokkalta gazdagabb *részletekben*, mint elvekben.

Ha a biztosítottak körét a tervezet kiegészíti, a juttatások rendszerét viszont teljesebbé teszi: az egészségápolást általában arra a fokra igyekszik emelni, ahol az nemcsak a beteg, hanem a család érdekeinek is teljes mértékben megfelel. Így az eltartó betegsége esetén megfelelő segélyt juttat a családnak, vagy ha az anya beteg, s nem tudja végezni a háztartási munkát, az orvosi kezelés kiegészítő része a fizetett alkalmazott is, aki a beteg családját a háztartásban helyettesíti. A beteg nemcsak gyógykezelést kap, — ha kell, kórházban vagy szanatóriumban is, — hanem az utókúra is benne van a tervezet szolgáltatásainak rendszerében. új módja a segélyezésnek a temetkezési segély, amit a tervezet a magánbiztosítástól venne

A lakosság tagolódása biztosítási osztályok szerint.

(1939 júl. lélekszám.)

O s z t á l y	Lélek- szám	A jogosítás alapja	Milyen juttatásban részesül ?					
			Orvosi	Temet- kezés	Agg- kori	Munka- képte- nélküli létségi	Kép- zési	Bale- setti
I. Alkalmazottak	18'4	Heti járulék munka- könyvben	I	I	I	I	I	I
II. Más keresők (önállók) ..	2'5	Járulék foglalkozási lapon	I	I	I	I	I	I
III. Asszonyok	9'3	Férjhezmenetelkor asszonykötvényen	I	I	I	jegyz.	I	jegyz.
IV. Más dolgozókortúak	2'4	Járulékbiztosítási lapon	I	I	I	I	I	I
V. Gyermek	9'0	Nem fizetnek	I	I	I	I	I	I
VI. Öregek, ha már nem dolgoznak	4'3	Előbb fizetett járulékaik	I	I	I	I	I	I
Összesen	46'5							

Az I. osztály még költözködési és lakbérsegélyt is kap.

A III. osztály házassági segélyt (ha keres, akkor is, ha egyébként nem kapna), és pótlékot, özvegyi járadékot, gyámsági járadékot, elválási juttatást kapnak.

A kereső asszonyok számát 1'4 móra becsülik, ez a III. osztályban szerepel, sem az I.-ben, sem a II.-ben nem.

Az önállóak 13 heti betegség után kapnak munkanélküliségi segélyt.

A III. osztálybeliek ipari nyugdíjat akkor kapnak, ha keresnek és egyébként nem kapnának nyugdíjat.

A VI. osztálybeliek akkor kapnak ipari nyugdíjat, ha erre kereső koruk alatt jogot szereztek és ha öreg-
kori nyugdíjuknál az magasabb.

Az átképzési segéllyel együtt költözési és lakbérsegély is jár, ha szükséges.

A gyermekek száma a mai legalsó iskolabefejezési korhatár alapján számítva. Erre nézve a javaslat
feltevése az, hogy a gyermekek 15 éves korukig kötelesek tanulni.

át; Angliában minden lélekre 2.25 temetkezési biztosítási kötvény esik. Az özvegyet abban az esetben, ha nevelésre szoruló gyermekei maradtak, a nevelési segélyen kívül gyámsegélyben részesítik, hogy valóban a gyermekek nevelésének élhessen. De a gyermekjáradék csak az iskolaköteles kor határáig terjed s ha a gyermek tovább tanul, legfeljebb a 16. életévig. A részleteket a tervezet készítői általában nagyon gondosan áttanulmányozták, de ezek a mi szempontunkból már legfeljebb érdekességet jelentenének. Így például külön foglalkoznak a nem törvényes feleségekkel: ezt az esetet nem oldja meg véglegesen a tervezet, de felfogása szerint nem a jogi helyzet, hanem a valóságos helyzet a döntő. Ha a nő vállalta a férfi mellett a hitves szerepét, akkor nem lehet elzárkózni az elől, hogy őt valóban hitvesként ne kezeljék. A gyermekneveltetési járadékot általában nem fizetik az első gyermek után, a többiek után aztán egyforma összegben, felső határ nélkül. Beveridge nagyon komornak ítéli az angol nép megújulási fordulójának romlását és a gyermekneveltetési járulékot azért tartja fontosnak, hogy a házassági és a gyermeknevelési kedvet fokozza. Ha közbe nem lépünk, az angol nemzetnek el kell pusztulnia, mondja. Házassági segélyt azonban csak a nőnek juttat, azt is teljesen biztosítási alapon és nagyon szerény mértékben. A házassági segély legfeljebb 240 shilling, amikor például a felnőttek temetkezési segélye ennek a kétszerese.

A heti juttatás felső határa 40 shilling, házaspárok számára, akik együtt élnek és akiknél csak a férj a biztosított. Magánosok heti 24 sh.-et kapnak, ha a biztosítási kötelezettségnek teljes mértékben eleget tettek. Miután ma az átlagos heti munkáskereset 60—80 sh., — 1942-ben, — tehát a keresethez mérten ez a felső határ nem túl magas. Ezt a segélyt adnák bármilyen esetre, ami a biztosítási rendszer keretébe tartozik, — tehát nyugdíjnak, munkanélküli segélynek egyformán. Csak az ipari baleset, vagy a hivatással kapcsolatban szerzett rokkantság esete a kivétel, amikor ugyanis a nyugdíj vagy a segély az előző valóságos kereset összegéhez igazodik, bizonyos felső határhoz kötöten.

A nyugdíj összegét nem a kereset alapján számították ki, hanem a megélhetés szükségletei szerint. Ez a számítás elég

érdekes ahhoz, hogy itt közöljük (a táblázatban az 1938. évi árak szerepelnek shillingben)¹

Beveridge tehát bőven számol, ha a házaspároknak 32 shilling megállapított létminimum helyett 40 shillinget javasol, — és valóban, az ő felfogása az, hogy minden angol polgárnak többre van joga a létminimumnál, — de viszont kérdés, hogy vajjon maga a 32 shillinges alapszám nem túlszűk-e. A mi fogalmaink szerint nem az egyedülálló dolgozók és nem is a gyermektelen házaspárok szükségleteiből kellett volna kiindulnia, hanem a családi költségvetésekből. De ilyenek az angol társadalmi adattárban is hiányosak. Az 1938. évi piaci árjegyzékek szerint fejenként napi 1— pengő még a budapesti háziasszonynak sem volt nagyon elegendő az élelmezés céljaira. (Beveridge a juttatásokat még terület, azaz város és vidék vagy országrészek szerint sem tagolja.)

Így tehát fokozatosan bontakozik ki előttünk a Beveridge-féle terv tartalma és társadalmi védőművi rendszerének ez a tervrajza:

Ne függjön az egyének anyagi helyzetétől az, hogy vajjon ha betegek, kellően tudják-e gyógyíttatni magukat; ha megházasodnak, ha családot alapítanak, bizhassanak abban, hogy legalább második gyermeküktől kezdve mellettük van a társadalom oltalma, — de ha a családfő beteg, vagy megrokkán, előbb is, s ekkor nem biztosítási alapon, hanem tiszta állami költségen; az, hogy munkájukat elvesztik, ne taszítsa őket

¹ Azoknak a kedvéért, akik az angol pénz-helyesírásban nem járatosak, megjegyezzük, hogy az egész szám shillinget jelent, a törtjel után pedig a *pence* áll, amiből 12 jelent egy shillinget: tehát 6 pence egy fél shilling, 4 pence egyharmad shilling, 8 pence kétharmad sh.

Ínségbe; az, hogy a családfenntartó meghal, ne okozzon életszintsülyedést a hátramaradó családnak. S ha a munkát befejeztük, ne a mi gondunk legyen, hanem a társadalomé, vagyis mindnyájunk közös gondja, hogy tisztességgel élhessünk az emberi kor legvégső határáig.

Nagyon érdekes gondolata a tervezetnek az, hogy a biztosítás kivétel nélkül mindenkire kiterjed és járulékfizetési részében mindenkire nézve kötelező is. A jómódú embert nem kötelezi arra, hogy az igénybe is vegye a neki járó juttatásokat, de például arra igen, hogy felnőtt és otthon tartott, nem kereső leánya után rendszeresen megfizesse a heti járulékokat. S ugyanúgy minden gyermeke után, aki meghaladta az iskolaköteles kort, vagy ha tovább tanul, a 16. életévet. A számításokban nem szerepel, de valószínűen ott van a sorok között, hogy ennyiben mégis lehet majd haszna a társadalombiztosításnak a jómódú elemek bekapcsolásából. Mert a járulékfizetés reájuk nézve is kötelező, viszont valószínűen nem fognak majd annyi pénzébe kerülni a szervezetnek, mint a tömeg. Amellett Beveridge csak a legszükségesebbet akarja biztosítani: a pótbiztosításnak, a vagyongyűjtésnek korántsem állja útját, sőt az egész társadalombiztosítási szervezet fontos feladatának tekinti a kiegészítő biztosítások rendszerének ösztönzését, elősegítését.

A biztosítás pénzügyi elképzelése teljes mértékben megfelel a biztosítási matematika követelményeinek és szempontjainak. Beveridge szerint a járulékokat a 16. életévtől kezdve kell fizetni, de 16—18 évesek kétharmadrészt, 19,—21 évesek öthatodrészt fizetnek. A teljes díj férfiaknál heti 103-2 pence (8-6 shilling), nőkre 81.6 pence (770 sh.). Nőkre azért kevesebb, mert a hitvesek javára már a férj járulékaiban benne van a megfelelő hányad. Aki 16. életévében belép a rendszerbe és annak tagja marad, biztosítási alapon joggal tarthat igényt mindazokra a juttatásokra, amelyek járnak neki, illetve amelyeket a tervezet ígér és ezek a díjak hordozzák is mindezeknek a terhet.

A tervezet ismertetése szempontjából talán kitérést jelent, mégis érdemes megállanunk ezek mellett a számok mellett. Ami ugyanis Angliában érvényes, az nálunk is az, tekintettel arra, hogy az átlagos élettartam ma már nem is olyan nagyon eltérő nálunk és náluk. Márpedig eszerint heti 8.60 pengőből a dolgozó

férfinak olyan biztosítás jár, amely magában foglalja teljes és bőséges egészségügyi ápolását, valamint biztosítást rokkantság, öregség és munkanélküliség esetére; biztonságot házasodásában, segítséget gyermekeinek neveléséhez. Egyszerű szavakkal ez azt jelenti, hogy aki 16. életévétől kezdve fizeti ezt a heti 8.60 pengőt 65. életévéig, — amikor a nyugdíjazásra joga nyílik, — tehát kereken 50 éven át, annak ettől kezdve heti 24 pengő nyugdíj jár s ha nő, akkor heti 40 pengő mindaddig, amíg él s ha meghal, akkor özvegyének megfelelő nyugdíjat biztosított annak az élete tartamára. Közben pedig mindazt megkapta, amire éppen szüksége volt, abban a rendben, ahogy ezek a szükségek felmerültek. Ez olyan számítási alap, hogy mivel az angol hitelesítéssel ezt mi is feltétlenül elfogadhatjuk, nekünk is ezen az alapon kell tárgyalnunk azokkal, akik nálunk akár társadalmi, akár egyéni biztosítással foglalkoznak. Például ezt kell alapjává tenni *önállóink* biztosításának, ami nálunk sem késhetik tovább, bárha az önállóak természetesen mind jóval meghaladták már a 16. éves belépési életkort.

A heti 10.3 pencéből vagy a nők heti 81.6 p-jéből alkudni nem lehet és Beveridge csak arranézve tesz javaslatot, hogy ennek a tehernek hányadrészét vállalja az állam; javaslata egyszerű: a munkanélküliségi segélynél kétharmadrészt, minden más biztosítási ágánál egyhatodrészt. A munkanélküliség olyan okokból keletkezik, mondja ezzel Beveridge, amelyek kívül esnek a vállalat hatáskörén, tehát ennek a kockázatnak hordozása elsősorban állami, azaz társadalmi, közösségi feladat, a többi biztosítási kockázat ellenben már a vállalatnak és a munkásnak egyéni ügye, tehát ezekben a közösségtől legfeljebb csak segítséget igényelhetnek. Azt is csak azért, mert ezen a módon a gazdagok egy kis résszel mégis hozzájárulhatnak a tömeg terheinek hordozásához. Nem sokkal, mondja Beveridge, mert hiszen az állami jövedelmeknek túlnagy része származik közvetett adókból, ezeknek terhét pedig elsősorban a tömeg hordozza és nem a jómódúak. A tömeg tehát jórésztben még a kincstári hozzájárulásban is csak azt kapja vissza, amit ő maga fizetett különböző fogyasztási és forgalmi adók formájában.

Az állami hozzájárulás valóságos terhe tehát két körülmény alakulásától függ. Az egyik az, hogy a kormegoszlás

alakulása milyen méretűvé teszi a biztosított tömeget, a másik pedig az, hogy a teljes díjak és a teljes biztosítás alapján való juttatások rendszere csak akkor következik majd el, ha a most belépő 16 évesek lépnek e juttatások élvezetébe: a nyugdíjra nézve tehát csak ötven év múlva. A biztosítási gondolat értelmében addig senkinek sem lenne szabad teljes juttatásokat fizetni, de mivel addig mégsem lehet ezekkel várni, az átmenetet az államnak, a közösségi teherbíró erőnek kell vállalnia. Az állami hozzájárulás összege ennél fogva éppen az új rendszer elején lesz nagy, s miután Beveridge azt javasolja, hogy az új rendszert 1945-ben léptessék életbe, csökkentett juttatásokkal, de természetesen teljes járulékfizetési kötelezettséggel, 1965-ben pedig térjenek át a teljes járadékfizetési rendszerre és tételekre, az állam terhe nemcsak kezdetben a legnagyobb, de egészen 1965-ig annak fokozatosan növekednie kell, sőt még aztán is, a nyugdíjazások arányában. S csak majd ötven év múlva esik le arra az arányra, amit a kétharmad-egyhatodrész reá nézve végeredményben jelenteni fog. Ezt az arányt mégis azért fogja mindig meghaladni valamivel, mert a társadalombiztosítás rendszere mégsem lehet olyan teljes, hogy bizonyos elemek ki ne maradjanak belőle. És ezeknek a gondja mindig a közösségé lesz. Ami azt jelenti, hogy a régi szegénységélyezés folytatását Beveridge a maga mindenre kiterjeszkedő terve mellett is, még mindig szükségesnek látja.

Egyébként az említett heti járulékokban az egészségüggyel kapcsolatos díjak még nincsenek benne. Ezeket Beveridge külön 10 pennyre teszi minden férfira nézve és 8 pennyre a nőkre nézve, — minden korosztályra nézve egyformán.

Járulékot a társadalom hat osztálya közül csak három fizet: az alkalmazottak, a többi keresők és az az osztály, amely nem keres, pedig munkabíró korban van. Ezeknek a heti járulékaik így alakulnak: férfiak 90, 51 és 45 penny, nők 72, 45 és 36 penny. A második és harmadik osztály annyival fizet kevesebbet az elsőnél, amennyivel kevesebbre is terjed ki biztosításának kerete. Az alkalmazottaknál, vagyis az első osztályban ezeknek a járulékoknak a felét a munkaadó viseli, a többi osztályba tartozók természetesen az egész összeget önmaguk.

Az állam által vállalt kétharmad és egyharmadrész ezeken

a járulékösszegeken kívül van. A kormegoszlás alakulása: 1901-ben 37 millió lakos volt a szigetországban, 1951-ben 47.5 millió lesz, ettől kezdve apadni fog, bár nem rohamosan. 1971-re az angol statisztikusok 46.0 millió lélekre számítanak. A század elején a lakosság egyharmada volt legfeljebb 14 esztendő, 1971-ben ennek éppen a fele: egyhatodrész lesz a gyermek. A század elején 12.0 millió gyermek volt az Egyesült Királyságban, 1971-ben 7.6 millió lesz. A munkabíró korban levők száma nem változik e hetven év alatt túlnagy szélsőségek között: 22.7 millió volt 1901-ben, 31.5 millió lesz 1951-ben és 28.8 millió újabb húsz év múlva, 1971-ben. Amennyivel tehát 1901 óta növekedett a lakosság, az majdnem mind munkabíró volt; az eltűnő gyermekmilliók helyét pedig az öregek foglalták el. A század elején azok az öregek, akik a tervezet szerint nyugdíjra tarthatnak igényt, tehát a férfiak 65. életévüktől kezdve, a nők 60. életévüktől, 2.3 millió lelket számláltak; számuk azóta állandóan nőtt és e szám növekedése 1951-ben sem fog megállani: ekkor 6.9 milliónyi öreggel, 1971-ben azonban már 9.6 millióval számol a brit számszedés. 1901-ben a lakosság 6.2%-a volt ezen a korhatáron túl, 1971-ben már 20.8% lesz az igényjogosultak aránya. De ha 1945-ben a terv szerint csakugyan elkezdődhetnék az alapok megfelelő gyűjtése, 1971-ben még mindig csak 26 évjáratnak megfelelő díjtartalék lesz együtt. S az államkincstárnak ekkor már minden ötödik polgára öregkori nyugdíjáról gondoskodnia kell. A munkabírók arányszáma a hetven év alatt nem változik lényegesen: az 1901. évi 61.3%-ról 1941-ben 67.5%-ra nő, — ez az arány nem 1951-ben éri el tetőpontját, hanem tíz évvel előbb, — majd 1971-ig ismét 62.6%-ra, tehát körülbelül a század elejének arányára hanyatlik. De a század elején minden két munkabíróra esett egy gyermek és csak minden ötre egy öreg, 1971-ben ellenben majd csak minden négy munkabíróra kell eltartania egy gyermeket, de minden háromnak egy öreget. Vájjon mi jelenti a nagyobb terhet a dolgozóknak? A nemzetnek mindenesetre a sok öreg: nemcsak azért, mert ezeknek a nyugdíj terhe aligha fog kitelni az előre befizetett járulékokból, hanem azért is, mert az öreg már túl van élete munkáján, a fiatalság hiánya pedig egyet jelent a nemzet jövőjének idő előtt való elmúlásával.

A nyugdíjazás korhatárának önkéntes felemelése érdekében egyébként a tervezet azt javasolja, hogy minden esztendő fejében, amivel a nyugdíjazás később következik be a megengedett legalacsonyabb korhatárnál, a nyugdíj összege megfelelő mértékben emeltessék.

Mindezt figyelembevéve, a tervezet bevételei terheket hordozó tényezők szerint az idők folyamán így alakult és a terv életbeléptetése esetén így alakulna (millió shillingekben mindig, hogy a pengővel való egybevetésre módot adjunk):

	Házaspár	Egyedülálló	
		Férfi	Nő
Élelem	13/—	7/—	6/—
Ruházat	3/—	1/6	1/6
Fűtés, világítás	4/—	2/6	2/6
Vegyés	2/—	1/6	1/6
Házbér.....	10/—	6/6	6/6
Összesen .	32/—	19/—	18/—
Öregeknek	29/8	17/10	17/4

1945-ben, a tervezet életbeléptetésének első javasolt évében az akkorra a mai alapon várható 8-6 milliárd shillinges társadalombiztosítási keretet a tervezet 13-9 milliárdra emelné fel. A növekedés nem egészen kétharmadrésznyi. A biztosítottak járulékai csaknem megháromszorozódnak, mert egészen új réteg kapcsolódik belé, az önállóaké és mert a járulékkulcsokat is emelik. A vállalatok, munkaadók részére nem egészen a kétszeresére nő, és ez körülbelül mértéke a mai biztosított alkalmazotti réteg díjai emelésének is. A mai munkaadói hozzájárulás azért magasabb az alkalmazottakénál, mert a balesetek és az ipari betegségek kockázatát maguk a munkaadók viselik és ez a kockázat, — bár kevesebb esetre terjed ki, — esetenként magasabb, mint a normális kockázatok. A járulékbefizetéseket 1945-től kezdve már csak a biztosítottak számának alakulása befolyásolja, az állam terhei viszont abban az arányban nőnek, amilyenben a járadékok egységtételeit emelni kell és ahogy a nyugdíjasok száma nő. Sok idő, egy fél évszázad telik el addig, amíg majd járulék és járadékterhelés egymással egyensúlyba jut és az állam része arra a bizonyos kétharmad-egyharmadrészre korlátozódik.

Az Egyesült Királyság költségvetésének kerete a háború kitörése előtt 16.0 milliárd shilling volt, a Beveridge-tervezet tehát nagyobb összegeket mozgat, mint az állami költségvetése volt, sőt az ebből az államra eső terhet olyan hatalmas keretekben szabja meg, amelyek megközelítik a régi teljes keretet. De arra nézve, hogy vajjon ezt a tízmilliárd shillinget s ugyanannyi pengőt tevő összeget az állam miből teremti majd elő, a terv nem nyilatkozik. Igaz, hogy 1945-ben a mai alapon is 5.3 milliárd shilling az állami szociális teher.

Érdeemes itt egy pillantást vetni az angol állami és helyi költségvetés számaira is. 1937-ben az állami költségvetési keret 16 milliárd shilling volt; ennek az összegnek a fele egyenes adókból származott, ezekhez értve az örökösödési illetéket is. A helyi hatóságok saját bevételei, forrásai 4-0 milliárdot értek el, vagyis a közösségi költségvetési keret együtt 20 milliárd shilling volt. S mire ment ez az összeg?

Közigazgatás.....	5.500,000.000 shilling
Állami adósságszolgálat.....	4.600,000.000 «
A hadügy központi költségei.....	3.800,000.000 «
Társadalmi kötelezettségek a közoktatással együtt.....	6.100,000.000 «

A Beveridge-tervezet a hatalmas összegek összehordása közben nagy gondot fordít az igazgatás egyszerűsítésére is. Megállapítja, hogy a mai igazgatási költség magas, de hogy a magánbiztosító vállalatok meg igen sok esetben a beszédett díjak és járulékok egyharmadát, sőt ennél nagyobb hányadát is elköltik igazgatásra, jutalékokra, nyereségekre, vagyis olyan kiadásokra, amelyek a biztosított érdekeit nem szolgálják közvetlenül. A tervezet úgy javasolja, hogy mindenkinek csak egyetlenegy biztosítási okmánya legyen egész életén át, amit a fiatalember megkap 16 éves korában, a férjhezmenő menyasszony pedig a házassági levéllel. S a kezelés is legyen egyszerű: egyetlenegy bélyeg minden héten, vagy az egyes ágazatokban, esetleg havonta; az alkalmazottak díjrészeit a főnök szedje be és ő ragassza fel a bélyeget. S a tervezet szerint ez és más egyszerűsítési intézkedések útján el lehet érni, hogy az igazgatás költségei átlagban mintegy 5%-ra sülyednek le, tehát minden 100 shillingből

95 shillinget a biztosított kap meg, különböző szolgáltatások és pénzbeli segélyek formájában. Az angol gondolkodásra jellemző, hogy a pénzbeli segélyek sokszorosan meghaladják azt, amit a biztosított majd természetben kapna.

III.

S ha így nagyjából végignéztük a tervezetet, megkérdezhetjük, mivel vitte előre a társadalmi biztosítás ügyét?

Talán túlnagy merészségnek látszik, ha innen bíráljuk az angol elképzelést, de alig tudunk benne új elemet felfedezni. Az önállóak biztosításának megoldása régi kívánság, de mindig azon az alapon, hogy a szegények javára áldozzanak a jobb módúak. Beveridge azonban lemond a fokozatos megterhelés elvéről, valószínűen azért, mert Angliában nincs egészen szegény önálló. De ha ez így van, akkor a biztosítás szükségessége sincs meg erre a rétegre nézve. A terv még az államon át sem tartja nagyon szükségesnek a jövedelmi szélsőségek kiegyenlítését, mert az állam részét általában egyhatodban szabja meg, s csak a munkanélküliségi biztosításnál kétharmadrészben. Csakhogy ebben a percben ilyen biztosításra nincs szükség és előreláthatóan nagyon sokáig nem is lesz; benne vagyunk az előregeedésben, ami a társadalmi igények emelkedését jelenti a termelő szervezettel szemben, párhuzamosan a munkabírók számának stagnálásával vagy éppen apadásával. Az pedig, hogy a terv az átmenet korszakában az államra hárítja a terhek nagyobb részét, nem társadalompolitika, hanem politika. Háború van, a tömegeknek adni kell valamit. Föld nincs, és nem is kell, mert nincs őstermelő réteg, a vállalatok köztulajdonba vétele vagy a vállalatoknak a dolgozók köztulajdonba való adása még nem érett meg, viszont az agitáció szakadatlanul folyik mindkét szélsőség - irányából: balról, Moszkva felől és jobbról, Berlin irányából is. A határokat nem lehet elzárni a gondolatok elől, s ha most az angol kapuk Moszkva felé tárva nyitottak, nem szabad feledni, hogy a parlamentnek megvolt már a maga erőteljes, de legalábbis nagyon agilis és hangos jobboldali diktatúrás pártja is. Ezek a meggyőződések nem halnak el, ha hallgatnak is, vagy ha más láрма elnyomja hangjukat. Nem véletlen, hogy a tervet sta-

tisztikai és elvi megalapozása olyan elnagyolt és gyenge: és nem véletlen az sem, hogy a tervezet nem egy égő szívű apostolnak a lelki izgalmaiból született meg, hanem a kormány rendeletére készült. Mindegy, hogy ugyanaz a kormány a parlamentben a javaslat elnapolását látta jónak. A bizottsági munka majd újra kezdődik, a nagy tömegek látják, hogy értük is történik valami; a háborús kormány ezzel alkalmat teremtett önmagának arra, hogy a tömegek felé felelősségérzésének és kötelességtudásának hangot adjon és talán számára ma ennyi elég is. S hogy el ne aludjék a kérdés vagy talán hogy az alkalommal újra lehessen élni, jövőre, esetleg hamarabb is új kiadásban látjuk majd viszont a javaslatot. Miután pedig az önállóak biztosítására az önállóak anyagi viszonyaiban megvan a teljes fedezet, nincs is kockázata annak, hogy ebben az irányban előrehaladjanak. A többi irányokban ügyis szakadatlanul fejlődnek: emelkednek a juttatások és emelkednek a járulékok is, mindenkinek javára és bárki kára nélkül.

A Beveridge-terv erősíti a társadalmat, de olyan pontjain, ahol az nem is gyenge. Így ez a tervezet inkább csak az angol gazdasági élet hatalmas méreteit mutatja meg nekünk, mint az angol szív nagyságát, vagy az angol szervezőerő sikerét. S ha az elemzés elején azzal kezdtük, hogy a társadalombiztosítás két nagy ágát mutattuk meg, keletkezésük elvi távlataiban, akkor befejezésül hadd utaljunk itt arra a magyar rendszerre, amit az ONCSA testesít meg. Az ONCSA ott ragadta meg a társadalmi problémát, ahol az a legfájóbb: a sokgyermekes családoknál. Beveridge maga is utal erre, de részletesebben nem foglalkozik vele. Nálunk ez a kérdés a mai magyar érdeklődésnek a kellős közepében van. S ha a magyar társadalombiztosítási szervek költségvetése pár év alatt megkétszereződött és már 1940-ben felülemelkedett a 200 millió pengőn, akkor nálunk igen nagy súlya van annak, hogy ugyanakkor az ONCSA ezenkívül még évi 100 millióval teremt rendszert a sokgyermekes családok védelmére és támogatására. úgy tűnik fel előttünk, mintha ez valóban új gondolat lenne a társadalombiztosítás terén. Bár tudnánk önmagunkhoz méltóak lenni és ebben a kitűnő elgondolásban felemelkedni a nemzet újjáépítésének teljes értékű alkotó munkájába!

Móricz Miklós.